

NETEISĖTOS INTERNETO PROTOKOLO TELEVIZIJOS (IPTV) PASLAUGOS EUROPOS SAJUNGOJE

INTERNETINIŲ VERSLO MODELIŲ, KURIAIS PAŽEIDŽIAMOS INTELEKTINĖS NUOSAVYBĖS TEISĖS, TYRIMO — 3 ETAPAS

Santrauka

NETEISĖTOS IPTV PASLAUGOS EUROPOS SĄJUNGOJE

SANTRAUKA

Ekonominės, teisinės ir techninės analizės ataskaita

2019 m. lapkričio mėn.

SANTRAUKA

Bendroji informacija

2018 m. Europos Sąjungos intelektinės nuosavybės tarnyba (EUIPO) per Europos intelektinės nuosavybės teisių pažeidimų stebėsenos centrą užsakė atlikti IPTV nusikaltimų Europoje tyrimą. Tyrimu buvo siekiama geriau suprasti būdus, kuriais neteisėtai teikiamos interneto protokolo televizijos (IPTV) paslaugos, taip pat geriau suprasti, kaip veikia su šiuo reiškiniu susiję verslo modeliai, ir taip sukurti pagrindą, kuriuo remiantis paskui būtų galima nustatyti galimus atsakomuosius veiksmus, siekiant veiksmingiau spręsti šią problemą.

Tyrimą pavesta atlikti Bornmuto universiteto Intelektinės nuosavybės politikos ir valdymo centrui (CIPPM), kuris sudarė teisės, ekonomikos ir informatikos mokslo sričių tyrėjų komandą¹. Tyrimo komandai padėjo ekspertų grupė, kuriai taip pat priklausė teisių turėtojai, teisėsaugos atstovai, reguliavimo institucijos, pilietinės visuomenės grupės ir skaitmeninio saugumo bendrovės².

Ši ataskaita parengta kaip tarpdisciplininis tyrimas, kuriame nagrinėjami teisiniai, techniniai ir ekonominiai neteisėtų IPTV paslaugų aspektai. Tai pirmas platus tyrimas, kuriame apžvelgiama dabartinė literatūra, teisinė sistema ir ES teismų praktika, ir kuriame pateikiama struktūrinė neteisėto televizijos turinio transliavimo internete dabartinių verslo modelių analizė. Be to, tyrime pateikiami neteisėtų IPTV paslaugų masto visoje Europos Sąjungoje pirmojo vertinimo rezultatai, kuriais siekta nustatyti aktyvius tokių paslaugų naudotojus ir iš intelektinės nuosavybės teisės pažeidžiančios veiklos neteisėtai gautas pajamas.

Metodika ir duomenys

Dabartiniuose tyrimuose³, kuriais siekiama kiekybiškai įvertinti neteisėtų IPTV paslaugų mastą ir ekonominį poveikį, nuosekliai aprašoma stiprėjanti neteisėtų IPTV paslaugų plitimo pasaulinėse rinkose tendencija⁴. Ši ataskaita parengta siekiant apytiksliai nustatyti asmenų, kurie naudojami neteisėtomis IPTV paslaugomis, skaičių, taip pat įvertinti pajamas, kurias gali gauti autorių teises pažeidžiantys IPTV paslaugų teikėjai. Kiekybinis vertinimas pagrįstas oficialiais ir suderintais

¹ Bornmuto universiteto tyrimo grupei vadovavo prof. Maurizio Borghi, be to, grupėje dirbo prof. Vasilis Katos, dr. Antanina Garanasvili ir dr. Marcella Favale kaip pagrindiniai tyrėjai ir prof. Dinusha Mendis, Dimitra Poutouri ir Dimitris Mallis kaip bendradarbiaujantys tyrėjai.

² Ekspertų grupę sudarė Bogdan Ciinaru (Europolas), Tim Cooper („Premier League“), Richard Crisp (BT), Callum Cryer (Jungtinės Karalystės Intelektinės nuosavybės biuras), Mattia Epifani („Re@lity Net“), Matteo Feraboli („Sky Italia“), Jose Luiz Gomez (Ispanijos policija), Gabor Ivanics (Eurojustas), Jerry Gee („Kudelski-Nagra“), Phillip Davies („Sky UK“), Robert Kiessling („Sky UK“), George Kyne („An Garda Siochana“), David Lowe (Jungtinės Karalystės Intelektinės nuosavybės biuras), Yuliya Morenets („TAC International“), Mark Mulready („Irdeto“), Marco Musumeci (UNICRI), Mathilde Persuy („Hadopi“), Marco Signorelli (DCP), Laura Vilches („Spanish Liga“), Alessandro Rossetti („SoftStrategy“), Kevin Taylor („Comcast“), Lars Underbjerg („Nordic Content Protection“), Didier Wang („Hadopi“).

³ „Kudelski Group“ kibernetinio saugumo skyrius (2016), „Hadopi“ (2018), „Nordic Content Protection“ (2017), „Sandvine“ (2017), „The Industry Trust“ (2016).

⁴ Žr. I priedėlj.

duomenų šaltiniais, siekiant užtikrinti galimybes visapusiškai palyginti ES valstybių narių pateiktus įverčius. Kai įmanoma, buvo taikomi oficialūs Eurostato namų ūkių apklausos duomenys. Tyrimui taip pat buvo naudingas bendradarbiavimas su EUIPO stebėsenos centro suinteresuotaisiais subjektais, be to, tyrimas grindžiamas duomenimis bei žiniomis, kuriomis dalijosi IPTV rinkos sąlygų ekspertai.

Verslo modeliai neteisėtoje IPTV rinkoje apibrėžiami laikantis EUIPO parengtos metodikos „Internetinių verslo modelių, kuriais pažeidžiamos intelektinės nuosavybės teisės, tyrimas“ (angl. *Research on Online Business Models Infringing Intellectual Property Rights*)⁵. Visoje Europos Sąjungoje veikiančios neteisėtų IPTV paslaugų teikimo verslo modelių ekosistemos analizė apima taikytiną teisinę sistemą ir svarbią teismų praktiką.

Atliekant teisės aktų sistemos tyrimą, atlikta apklausa 28 ES valstybėse narėse. Remiantis preliminaria televizijos laidų autorių teisių apsaugą reglamentuojančio *acquis communautaire* analize, valstybių narių atitinkamų teisės aktų ir teismų praktikos tyrimas atliktas pateikiant nacionaliniams korespondentams skirtą klausimyną. Tyrimas sudarė sąlygas surinkti civilinėmis ir baudžiamosiomis bylomis pagrįstą teismų praktiką, susijusią su neteisėta IPTV, ir nustatyti nacionalinėse jurisdikcijose taikomų teisės aktų aspektus.

Teisės aktų sistemos analizė

Europos Sąjungos teisė užtikrina plataus masto apsaugą nuo neteisėto televizijos laidų transliavimo internete ir taikoma įvairiai veiklai. Oro, palydovinio ar kabelinio signalo retransliavimas internete, televizijos programų įrašymas debesijoje, hipersaitų į tiesioginį srautinį siuntimą per išmaniuosius televizijos prietaisus teikimas ir hipersaitų indeksavimas – tai „viešo paskelbimo“ veiksmai pagal Informacinės visuomenės direktyvos 3 straipsnį. Tačiau ne visos su televizijos laidomis susijusios teisės saugomos vienodai visoje Europos Sąjungoje. Teisės į televizijos laidų turinį apsaugomos nuo tiesioginio ir užsakomojo srautinio duomenų siuntimo. Priešingai, transliuotojų teisės į transliavimo signalą taikomos tik užsakomajam įrašytų laidų srautiniam duomenų siuntimui (arba atsisuntimui). Tik septyniose valstybėse narėse (Austrijoje, Čekijoje, Danijoje, Jungtinėje Karalystėje, Rumunijoje, Suomijoje ir Švedijoje) transliuotojų teisės apima ir tiesioginį srautinį duomenų siuntimą. Be to, televizijos signalo priėmimas naudojant neteisėtus srautinio duomenų siuntimo prietaisus yra Informacinės visuomenės direktyvos 2 straipsnyje nustatytos atgaminimo teisės pažeidimas.

Nors į televizijos transliacijas įtrauktam turiniui suteikiama aukšto lygio apsauga nuo neteisėtų IPTV paslaugų, sporto renginiai pagal ES teisę iš esmės nėra autorių teisių apsaugos dalykas. Tačiau tikėtina, kad audiovizualinis sporto renginių įrašymas atitinka autorių teisių įgijimo sąlygas atsižvelgiant į „laisvus ir kūrybiškus sprendimus“, kuriuos priėmė įrašymo direktorius. Be to, tikėtina, kad kūriniai ir kiti objektai, kurie paprastai įtraukiami įrašant ir transliuojant sporto renginius (pvz., fono garso įrašymas, originalūs muzikos ir grafiniai kūriniai), taip pat gali būti autorių teisių objektai.

⁵ EUIPO „Internetinių verslo modelių, kuriais pažeidžiamos intelektinės nuosavybės teisės, tyrimas“. 1 etapas „Internetinių verslo modelių, kuriais pažeidžiamos intelektinės nuosavybės teisės, apžvalga“, 2016 m. liepos mėn.

Acquis communautaire nėra aiškiai apibrėžta, ar nemokamo IPTV signalo viena laikė retransliacija, įskaitant kadrinį perdavimą, ir IPTV signalo perdavimas signalo platintojui vykdant tiesioginį tiekimą yra „viešas paskelbimas“ pagal Informacinės visuomenės direktyvos 3 straipsnį. Abu scenarijai aptarti naujoje Internetu transliuojamų programų direktyvoje (2019/789), kuri valstybių narių teisės aktuose bus įgyvendinta iki 2021 m. birželio mėn.

Verslo modelių, kuriais pažeidžiamos autorių teisės, analizė

Iš IPTV, kuria pažeidžiamos autorių teisės, paslaugų platinimo analizės matyti, kad modeliai gali būti įvairūs ir apimti tiek gerai organizuotas stambias verslo struktūras, tiek individualias įmones. Neteisėtų IPTV paslaugų teikėjų, nors ir pateikiančių tą patį produktą, būtent prieigą prie tiesiogiai transliuojamų kanalų, pobūdis priklauso nuo platformos, kurioje suteikiama prieiga prie IPTV, tikslinės auditorijos, kainodaros strategijos ir kitų elementų, pvz., papildomų produktų (užsakomoji vaizdo medžiaga, priedėlių pardavimas) ir dalyvavimo socialiniuose tinkluose. Pažeidimas paprasčiausiai gali būti pradedamas, kai licencijos neturintis turinio teikėjas iš turinio platintojo arba turinio teikėjo teisėtai gauna srautinius duomenis ir suteikia prieigą prie jos trečiosioms šalims ir taip pažeidžia naudojimo sąlygas. Šios trečiosios šalys gali būti galutiniai turinio naudotojai ir vartotojai arba tarpininkai, kurie tokiu atveju taip pat gali gauti pelno perparduodami turinį.

Technologinė plėtra, įskaitant plačiajuosčio ryšio skvarbos ir spartesnio interneto ryšio plitimą, ne tik palengvina prieigą prie teisėtų IPTV šaltinių, bet taip pat supaprastina prieigą prie neteisėtų IPTV šaltinių. Nagrinėjant neteisėtų IPTV paslaugų poveikį, būtina atsižvelgti į technologinius sunkumus, todėl analizė tampa dar sudėtingesnė. Nepaisant įvairių platinimo priemonių, iš analizės matyti tendencija, kad neteisėta IPTV grindžiama trimis plačiai apibrėžtais verslo modeliais.

- „Neteisėto IPTV abonemento“ modelis, kurį taikant užsiregistravusiems ir mokėstį sumokėjusiems klientams suteikiama tiesioginė prieiga prie įvairių televizijos kanalų. IPTV turinys tampa prieinamas tiesiogiai siunčiant jį srautiniu būdu neteisėtose svetainėse arba per mobiliųjų įrenginių taikomas programas. Šis verslo modelis grindžiamas neteisėtų IPTV abonementų pardavimu vartotojams, o pajamos gaunamos surenkant iš abonentų mėnesinius mokesčius.
- „Verslas verslui“ modelis. Šis verslo modelis yra orientuotas į IPTV kanalų paketų perpardavimą ir palengvina neteisėtų IPTV paslaugų perpardavimo struktūros sukūrimą. Šios rūšies verslo modelį galima apibūdinti kaip „verslo verslui“ arba „didmeninį“ modelį. Jis dažnai derinamas su ankstesniu verslo modeliu, pagrįstu tiesioginiu abonementų pardavimu. Šiuo atveju neteisėtų IPTV paslaugų teikėjams garantuojami du pajamų šaltiniai: mėnesiniai mokesčiai, surenkami iš neteisėtos interneto protokolo televizijos žiūrovų, ir mokesčiai, surenkami iš neteisėtos IPTV perpardavėjų.
- „Srautinio duomenų siuntimo portalo“ modelis, kai portale pateikiamos nuorodos į srautinio duomenų siuntimo svetaines, kuriomis paskui leidžiama naudotis galutiniams naudotojams. IPTV srautinio duomenų siuntimu siūloma naudotis nemokamai, tačiau perduodamų duomenų kokybė dažnai būna prastesnė, palyginti su IPTV svetainėmis, kuriose reikia mokėti abonentinį mokesťį. Kadangi turinys, kuris transliuojamas naudojant srautinį duomenų

siuntimą, suteikiamas nemokamai, neteisėti paslaugų teikėjai pajamų gauna iš netiesioginių šaltinių, platindami kenkimo programas arba rinkdami mokesčius iš reklamos, pagrįstus „mokesčiu už peržiūrą“ ir „mokesčiu už spustelėjimą“.

Įdomu tai, kad iš analizės matyti, jog neteisėtų IPTV paslaugų teikimas iš esmės grindžiamas ta pačia „ekosistema“, nepaisant teisių pažeidėjų naudojamų verslo modelių. Šiai ekosistemai būdinga įvairių subjektų sąveika, kuri atitinka konkrečią funkciją neteisėtos paslaugos teikimo sistemoje. Atlikus analizę, nustatyta, kad turinį keturiais lygmenimis – turinio šaltinio, prieglobos tinklo, pirminio pristatymo ir taikomųjų programų – platina 21 subjektas.

Ekonominė analizė

Ekonominė analizė atliekama siekiant įvertinti du pagrindinius aspektus:

- naudotojų, kurie naudojami prieiga prie neteisėto IPTV turinio, skaičių;
- pajamas, kurias gavo autorių teises pažeidžiantys abonentinų IPTV paslaugų teikėjai.

Atliekant vertinimą įvertinta visa 28 ES valstybių narių rinka ir kiekvienos valstybės narės rinka atskirai. Iš pagrindinių išvadų matyti, kad:

3,6 proc. Europos gyventojų (13,7 mln. iš visų 28 ES valstybių narių gyventojų) naudojami neteisėtu IPTV srautiniu duomenų siuntimu

2018 m. autorių teises pažeidžiantys IPTV paslaugų teikėjai gavo 941,7 mln. EUR neteisėtų pajamų

Vidutinis pavienis naudotojas neteisėtai IPTV per mėnesį išleidžia 5,74 EUR

Neteisėtų IPTV paslaugų naudojimo mastas valstybėse narėse gerokai skiriasi. Šalys, kuriose internetinė neteisėta IPTV daro didžiausią poveikį, yra Nyderlandai ir Švedija, kur beveik 9 proc. gyventojų naudojami neteisėtomis IPTV paslaugomis. Rumunijoje (0,7 proc.) ir Bulgarijoje (1,3 proc.) neteisėtų IPTV paslaugų mastas yra mažiausias.

Vertinant neteisėtas pajamas, paaiškėja, kad rinkos dydis, atsižvelgiant į bendrą gyventojų skaičių, yra svarbus veiksnys. Vien Jungtinės Karalystės, Prancūzijos ir Vokietijos naudotojai vidutiniškai išleidžia 532,4 mln. EUR, o tai sudaro 57 proc. visų pajamų, kurias gavo neteisėti IPTV abonentinų paslaugų teikėjai.

Vidutinės vieno naudotojo išlaidos neteisėtoms IPTV paslaugoms įvairiose ES šalyse labai skiriasi. Tokių šalių kaip Suomija, Nyderlandai ir Prancūzija vartotojai noriai moka daugiau nei 6 EUR per

mėnesį, kad galėtų žiūrėti neteisėtą IPTV. Priešingai, Slovakijos, Vengrijos ir Lenkijos gyventojai yra linkę per mėnesį išleisti tik 2,50 EUR. Akivaizdu, kad skiriasi ne tik vartotojų polinkis nusižengti, bet ir polinkis mokėti už prieigą prie neteisėto IPTV turinio. Apibrėžiant įvairius neteisėtų IPTV paslaugų įkainius, reikėtų atsižvelgti į daugybę veiksnių, įskaitant piratavimo internete lygį, pažeidimo suvokimą, vidutines pajamas ir kainą, kurią reikia sumokėti už prieigą prie IPTV teisėtuose šaltiniuose.

Vykdyto užtikrinimo ir teismų praktikos analizė

Teisių turėtojai gali pasinaudoti civilinėmis ir baudžiamosiomis vykdymo užtikrinimo priemonėmis. Civilinės vykdymo užtikrinimo priemonės taikomos tiesioginiams pažeidėjams ir tarpininkams, įskaitant tarpininkus, kurių paslaugomis pasinaudota darant pažeidimą. Draudimus visų pirma galima prašyti taikyti prieigos prie interneto paslaugų teikėjams, siekiant pažaboti IPTV pažeidimus; bent jau tam tikrose valstybėse narėse tai apima „tiesioginį transliacijų blokavimą“, kurį taikant blokuojama prieiga prie srautinio duomenų siuntimo serverių konkretaus renginio arba renginių serijos transliavimo metu. Tokiais draudimais, kurie nustatomi atsižvelgiant į proporcingumo sąlygą, taip pat gali būti siekiama užkirsti kelią būsimiems pažeidimams. Be to, interneto tarpininkai gali gauti nurodymus atskleisti informaciją apie pažeidėjus; tačiau informacijos atskleidimas apie galutinius neteisėtų IPTV paslaugų naudotojus gali būti nesuderinamas su ES duomenų apsaugos teise.

Visose ES valstybėse narėse komerciniu pagrindu veikiančioms IPTV pažeidėjams taip pat taikomos baudžiamosios priemonės. Valstybių narių teismų praktikoje yra svarbių pavyzdžių, susijusių su neteisėtoje IPTV veikloje dalyvavusių asmenų baudžiamuoju persekiojimu. Kai kuriose bylose pažeidėjams skirtos ilgos laisvės atėmimo bausmės.

Išvados ir perspektyvos

Šis tyrimas, kuriame atliekama išsami tarpdisciplininė klausimo analizė, padeda suprasti neteisėtų IPTV paslaugų reiškinių. Siekiant išanalizuoti neteisėtų IPTV paslaugų ekosistemą, šioje ataskaitoje apjungiamos teisinės, ekonominės ir technologinės perspektyvos. Be to, šiame tyrime pateikiamas pirmas kiekybinis neteisėtų IPTV paslaugų masto – aktyvių naudotojų ir iš tokios neteisėtos veiklos gautų pajamų – vertinimas.

Pagrindinės šios ataskaitos išvados patvirtina, kad su neteisėta IPTV susijusi veikla yra pastebimai paplitusi ES šalyse. Padėtis valstybėse narėse nėra vienoda, nes dauguma veiksmų, pvz., internetiniai pažeidimo lygiai, intelektinės nuosavybės suvokimas ir bendra IPTV paklausa, yra skirtingi. 28 ES valstybėse narėse 3,6 proc. gyventojų naudojami neteisėtomis IPTV paslaugomis. Šie naudotojai sugeneruoja beveik 1 mlrd. EUR neteisėtų pajamų, kurios atitenka autorių teises pažeidžiantiems IPTV paslaugų teikėjams. Teisės aktų ir techninė analizė patvirtina, kad įmonės ir vyriausybės, spręsdamos neteisėtų IPTV paslaugų klausimą, susiduria su daugybe problemų.

NETEISĖTOS INTERNETO PROTOKOLO TELEVIZIJOS (IPTV) PASLAUGOS EUROPOS SĄJUNGOJE

INTERNETINIŲ VERSLO MODELIŲ, KURIAIS PAŽEIDŽIAMOS
INTELEKTINĖS NUOSAVYBĖS TEISĖS, TYRIMO — 3
ETAPAS

Santrauka

